

Nr 23

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om besvär över beslut av riksdagens organ; given Stockholms slott den 23 januari 1970.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden och lagrådets protokoll, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om besvär över beslut av riksdagens organ.

GUSTAF ADOLF

Lennart Geijer

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att regeringsrätten skall bli behörig att pröva sådana besvär över beslut av riksdagens organ, som enligt vad riksdagen bestämmer skall fullföljas dit.

Förslag

till

Lag**om besvär över beslut av riksdagens organ**

Härigenom förordnas som följer.

Regeringsrätten prövar sådana besvär över beslut av riksdagens organ som enligt vad riksdagen bestämmer skall fullföljas dit.

Bestämmelserna om beredning och föredragning av besvärsmål i regeringsrätten äger motsvarande tillämpning i fråga om mål som avses i första stycket.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 19 december 1969.

N ä r v a r a n d e:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, CARLSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Geijer, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *behörighet för regeringsrätten att pröva besvär över beslut av riksdagsorgan* och anför.

Riksdagen har i skrivelse den 9 december 1966, nr 366, hemställt om förslag till lagstiftning, varigenom prövningen av besvär i rättsfrågor inom riksdagsförvaltningen förläggs till regeringsrätten enligt samma principer som gäller inom statsförvaltningen i övrigt. Framställningen torde företrädesvis avse beslut av riksdagsorgan enligt statstjänstemannalagen om disciplinär bestraffning, om avstängning från tjänst och om skiljande från tjänst samt beslut som innebär vägran att utlämna allmän handling. Dessutom nämns i framställningen vissa beslut av statens personalpensionsverk, som hänför sig till anställning inom riksdagsorganisationen.

Nuvarande ordning

Enligt 18 § *regeringsformen* ankommer det på regeringsrätten att utöva Konungens rätt att pröva och avgöra administrativa besvär i den omfattning som bestäms i särskild lag. Bestämmelserna härom finns i *lagen (1909: 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt*. Regeringsrätten är inte behörig att pröva besvär över beslut av riksdagsorgan.

Enligt 39 § andra stycket *statstjänstemannalagen (1965: 274)* ankommer det på riksdagen eller organ som riksdagen utser att meddela bestämmelser om talan mot beslut av riksdagens organ enligt lagen. Bestämmelser om rätt att föra talan mot sådant beslut har meddelats i 35 § tjänstemannastadgan för riksdagen och dess verk, 15 § instruktionen för riksdagens förvaltningskontor, 23 § instruktionen för riksdagens ombudsmän, 16 § instruktionen för riksdagens revisorer, 33 § bankoreglementet, 19 § reglementet för riksgäldskontoret, 22 § reglementet för riksdagsbiblioteket och 8 § reglementet för Nordiska rådets svenska delegation. Besvären skall i samtliga fall prövas av bankoutskottet.

Rätten att anföra besvär över beslut som innebär vägran att utlämna allmän handling regleras i 2 kap. 10—13 §§ *tryckfrihetsförordningen*. I fråga

om besvär över sådant beslut av myndighet som tillhör eller lyder under riksdagen gäller enligt 11 § vad riksdagen bestämmer. I enlighet härmed har riksdagen föreskrivit att besvär får anföras hos bankoutskottet över beslut av ifrågavarande slag av bankofullmäktige, riksgäldsfullmäktige, styrelsen för riksdagens bibliotek eller Nordiska rådets svenska delegation (6 § instruktionen för nästa riksdags bankoutskott, 33 § bankoreglementet, 22 § reglementet för riksdagsbiblioteket och 8 § reglementet för Nordiska rådets svenska delegation). Beslut av annat riksdagens organ i fråga om utlämnande av allmän handling kan inte överklagas.

Efter framställning från riksdagen har Kungl. Maj:t förordnat att statens personalpensionsverk skall besluta i ärenden avseende personalpensionsförmåner, som grundas på anställning vid riksdagens verk eller den inre riksdagsförvaltningen. Den som inte är nöjd med personalpensionsverkets beslut i sådant ärende får söka ändring hos bankoutskottet (*kungl. brev till personalpensionsverket* den 18 december 1964 och den 17 mars 1967).

Riksdagens framställning

Riksdagens organisationsutredning tog i sitt år 1966 framlagda betänkande angående riksdagens personalorganisation upp bl. a. frågan om handläggning av besvär över beslut av riksdagsorgan. Utredningen framhöll att bankoutskottet som besvärinstans hade att pröva rena rättsfrågor, bl. a. när besvären gällde uppsägning, avstängning från tjänstgöring eller disciplinär bestraffning. Bankoutskottet var här enda besvärinstans under det att inom den Kungl. Maj:t underställda statsförvaltningen sådana rättsfrågor prövades av regeringsrätten som högsta instans. Utredningen påpekade också att bankoutskottet var besvärinstans när det gällde vägran att lämna ut allmän handling samt i vissa pensionsärenden där statens personalpensionsverk hade meddelat beslut.

Enligt utredningen borde inte sådana besvärärenden av rent rättslig natur, som prövades av regeringsrätten som sista instans i fråga om den Kungl. Maj:t underställda statsförvaltningen, handläggas av bankoutskottet, utan regeringsrätten borde vara besvärinstans i sådana fall även i fråga om riksdagsförvaltningen. Utredningen ansåg att detta förutsatte en ändring i regeringsrättslagen och föreslog därför att riksdagen skulle anhålla hos Kungl. Maj:t att frågan blev föremål för närmare utredning och förslag.

Sammansatt konstitutions- och bankoutskott godtog utredningens ställningstagande i hithörande frågor (KBaU 1966: 2). I enlighet med utskottets hemställan anhöll *riksdagen* (rskr 1966: 366) hos Kungl. Maj:t om förslag till sådan lagändring att prövningen av besvär i rättsfrågor inom riksdagsförvaltningen förläggs till regeringsrätten enligt samma principer som gäller inom statsförvaltningen i övrigt.

Departementschefen

Besvär över beslut av riksdagens organ prövas, i den mån besvärsrätt föreligger, av bankoutskottet. I samband med 1966 års reform av personalförvaltningen inom riksdagen ansåg riksdagen att besvär i rättsfrågor inom riksdagsförvaltningen borde, i likhet med vad som gäller för statsförvaltningen i övrigt, i sista hand prövas av regeringsrätten. Med anledning härav begärde riksdagen hos Kungl. Maj:t förslag till sådan lagändring att prövningen av besvär i rättsfrågor inom riksdagsförvaltningen förläggas till regeringsrätten enligt samma principer som gäller inom statsförvaltningen i övrigt.

I likhet med riksdagen anser jag ändamålsenligt att regeringsrätten kan som sista instans avgöra besvär över beslut av riksdagsorgan på samma sätt som gäller i fråga om besvärssärenden från statsförvaltningen i övrigt. I överensstämmelse med hittillsvarande ordning att riksdagen ensam beslutar om besvärsrätt och besvärssordning i frågor som gäller riksdagsförvaltningen bör riksdagen själv bestämma i vilka fall besvär skall få anföras hos regeringsrätten samt ge regler om till vilken myndighet besvärshandling skall ges in och, i den mån det anses behövt, regler om besvärstid. Jag föreslår därför att regeringsrätten görs behörig att ta upp och avgöra besvär, som enligt vad riksdagen beslutar skall fullföljas dit. Med hänsyn till regeringsrättens helt självständiga ställning i förhållande till regeringen torde den föreslagna lösningen inte ge anledning till några betänkligheter från konstitutionell synpunkt.

I fråga om beredning och vidare handläggning av mål, som fullföljts från riksdagsorgan till regeringsrätten, bör gälla samma regler som för motsvarande mål från den övriga statsförvaltningen. Sålunda bör stadgan (1926: 227) angående behandlingen inom statsdepartementen av ärenden, som tillhöra regeringsrätten, tillämpas på dessa mål. Likaså bör frågan i vilket departement målen skall beredas avgöras enligt 2 § stadgan (1963: 214) angående statsdepartementen. Enligt denna handläggs f. n. ärenden angående riksdagen inom justitiedepartementet.

Jag vill slutligen nämna att förvaltningsdomstolskommittén i betänkan- det »Förvaltningsrättskipning» (SOU 1966: 70) har föreslagit en omorganisation av förvaltningsrättskipningen vid besvär över beslut av den Kungl. Maj:t underställda förvaltningen. Enligt förslaget, som f. n. bereds inom justitiedepartementet, skall flertalet mål, som enligt nuvarande ordning prövas av regeringsrätten som enda domstolsinstans, i stället avgöras av kammarrätt med möjlighet att efter särskild tillståndsprövning få målet överprövat av regeringsrätten. Om en sådan ordning skulle komma att genomföras, torde böra övervägas att öppna möjlighet för fullföljd till kam- marrätt även av talan mot beslut av riksdagsorgan.

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

lag om besvär över beslut av riksdagens organ.

Förslaget torde få fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga*¹.

Jag hemställer att lagrådets utlåtande inhämtas enligt 87 § regeringsformen över lagförslaget.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

¹ Bilagan, som frånsett en mindre ändring av redaktionell art är likalydande med det förslag som är fogat vid propositionen, har uteslutits här.

Utdrag av protokoll, hållet i lagrådet den 22 januari 1970.

N ä r v a r a n d e:

f. d. justitierådet REGNER,
regeringsrådet MARTENIUS,
justitierådet BERNHARD,
justitierådet HESSER.

Enligt lagrådet den 11 januari 1970 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen, i statsrådet den 19 december 1969 hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i 87 § regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om besvär över beslut av riksdagens organ*.

Förslaget, som finns bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av kammarrättsassessor Bengt Törnell.

Lagrådet yttrade:

Såsom anförts i remissprotokollet har i lagen (1909: 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt bestämts i vilken omfattning det ankommer på regeringsrätten att utöva Konungens rätt att pröva och avgöra administrativa besvär. Med utgångspunkt från att på regeringsrättens prövning bör ankomma mål av huvudsakligen rättslig karaktär, har regeringsrättens kompetens i lagen bestämts genom en utförlig uppräknig av de mål och ärenden som skall upptagas av domstolen (enumerationsprincipen). Ehuru den nu föreslagna lagen icke innehåller någon motsvarande enumeration av de mål och ärenden, som enligt vad riksdagen bestämmer skall få fullföljas till regeringsrätten, finner lagrådet sig böra utgå från att bestämmelser om fullföljd endast kommer att meddelas beträffande mål och ärenden av sådant slag, som enligt regeringsrättslagen redan ankommer på regeringsrättens prövning. Lagrådet lämnar därför förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
Ingrid Hellström

*Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 23 ja-
nuari 1970.*

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, LANGE, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Geijer, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter lagrådets utlåtande över förslag till lag om besvär över beslut av riksdagens organ.

Föredraganden upplyser, att lagrådet lämnat lagförslaget utan erinran och anför.

En mindre redaktionell jämkning bör vidtas i förslaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t genom proposition föreslår riksdagen att anta lagförslaget med den vidtagna ändringen.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten